

УДК 657.01: 658

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-1-30>

Мазуренко О.Р.

кандидат економічних наук, старший викладач,
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та аудиту
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Mazurenok Oksana

Candidate of Economic Sciences, Senior Lecturer
Senior Lecturer at the Department of Accounting and Audit
Ternopil Ivan Puluj National Technical University

УПРАВЛІННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИМ ОБЛІКОМ ЯК КОГНІТИВНИЙ СКЛАДНИК СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ACCOUNTING MANAGEMENT AS A COGNITIVE COMPONENT OF THE ACCOUNTING SYSTEM

У статті описано позицію автора щодо формулювання теоретичних основ управління бухгалтерським обліком. Виокремлено ключові елементи управління бухгалтерським обліком як цілісною системою. У процесі аналізу було наведено класифікацію інформаційного складника для управління бухгалтерським обліком та здійснено поділ її на відповідні сегменти. Також у статті охарактеризовано чинники, які формуватимуть суть предмета управління бухгалтерським обліком на підприємствах та організаціях. Автором виділено значення предмета та об'єкта управління бухгалтерським обліком як когнітивний складник системи бухгалтерського обліку. У процесі дослідження було сформовано етапи здійснення управління бухгалтерським обліком на підприємствах та описано основні способи управління бухгалтерським обліком.

Ключові слова: управління, бухгалтерський облік, чинники, етапи, інформація.

В статье описана позиция автора относительно формулировки теоретических основ управления бухгалтерским учетом. Выделены ключевые элементы «управления бухгалтерским учетом как целостной системой». В процессе анализа была представлена классификация информационной составляющей для управления бухгалтерским учетом и осуществлено разделение ее на соответствующие сегменты. Также в статье охарактеризованы факторы, которые будут формировать суть предмета управления бухгалтерским учетом на предприятиях и в организациях. Автором выделено значение предмета и объекта управления бухгалтерским учетом как когнитивной составляющей системы бухгалтерского учета. В процессе исследования были сформированы этапы осуществления управления бухгалтерским учетом на предприятиях и описаны основные способы управления бухгалтерским учетом.

Ключевые слова: управление, бухгалтерский учет, факторы, этапы, информация.

The article describes the author's position on the formulation of the theoretical foundations of accounting management. The key elements of "accounting management as a holistic system" are highlighted. In the course of the analysis, the classification of the information component for accounting management was presented and its division into corresponding segments. The article also describes the factors that will shape the essence of accounting management at enterprises and organizations. The author emphasizes the value of the subject and object of accounting management as a cognitive component of the accounting system. During the research the stages of accounting management at enterprises were formed and the basic methods of accounting management were described. Having analyzed the above and with the advent of new systems of management of business entities the main emphasis of accounting research should be directed to the development of accounting management system. Accounting information in the context of transformational change should be the basis for long-term forecasting, strategic planning and an important means of strategic management decision-making. Therefore, accounting management should be considered as a system – a holistic phenomenon that involves taking into account all the internal relationships and relationships of the system, all the factors that affect the functioning of the system. Difficulty in managing accounting is associated with the availability of a large number of options for matching the capabilities of people, technology, natural conditions and other components of the organizational process. In our opinion, accounting management is not just a set of functions and techniques, but a whole set of accounting, control and analytical procedures over the data to obtain the necessary information to make specific decisions for the functioning of enterprises. Therefore,

the system approach should distinguish the structure of the links between the elements of the system, between a particular system and adjacent systems that interact with it. Based on these elements and factors, the accounting management method will be a set of methodological and technical techniques that will ensure their rational functioning in the management system of business entities.

Keywords: *management, accounting, factors, stages, information.*

Постановка проблеми. Швидкі темпи розвитку суспільного виробництва та перехід до ринкової економіки потребує застосування системи заходів, які будуть спрямовані на вдосконалення механізму управління за діяльністю підприємств. Для того щоб можна було вдосконалити систему управління суб'єктами господарювання, необхідно першочергово з'ясувати сутність та послідовність етапів управління бухгалтерським обліком як ключовою основою управління будь-якою системою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування бухгалтерського обліку та обліково-аналітичного забезпечення управління присвячені праці І.М. Богатої, М.В. Болдуєва, Б.І. Валуєва, С.Ф. Голова, І.В. Жиглей, Е.В. Золотухиної, Г.Г. Кирейцева, В.П. Кохановського, Г.Е. Крохичевої, С.А. Кузнецової, О.П. Кундря-Висоцької, Т.Г. Лешкевич, Н.М. Малюга, С.В. Свірко, Т.Б. Фатхи, І.Й. Яремко та ін. Водночас розглянута нами тема залишається маловивченою з позиції взаємозалежності обліку й управлінських основ.

Метою статті є формулювання теоретичних основ управління бухгалтерським обліком, здійснення класифікації інформаційного складника та чинників управління бухгалтерським обліком на підприємствах, а також необхідність виділення етапів здійснення управління бухгалтерським обліком.

На нашу думку, управління – це чіткий, безперервний цілеспрямований вплив на суспільні відносини та механізми діяльності підприємств чи організацій з метою здійснення контролю над ними.

Дійсно, емпіричний та теоретичний рівні пізнання будь-якого об'єкта взаємопов'язані, а їхні межі є умовними та динамічними: практика за допомогою спостереження та експериментів виявляє нові факти, що стимулюють теоретичне пізнання, формує для нього нові завдання; теорія – розвиває та конкретизує на базі практики новий власний зміст та відкриває нові горизонти для емпіричного пізнання, орієнтує його в пошуках нових фактів, сприяє удосконаленню його методів та інструментів [1, с. 289].

Формування практикою економічного, правового та облікового життя, вимоги щодо побудови нової системи бухгалтерського обліку в секторі загального державного управління в Україні потребує розроблення його теоретичних положень, до яких відносяться ідентифікація його місця, ролі, мети, предмета, об'єктів, функцій та завдань [2, с. 293]. Дослідження цих питань у сучасній науковій літературі свідчить про абсолютну відсутність будь-яких поглядів вітчизняних учених з цього приводу. Проте запровадження основних положень вказаної системи бухгалтерського обліку з 2013 р. потребує якнайскорішого їх опрацювання. Створення вказаних теоретичних позицій системи бухгалтерського обліку в секторі загального державного управління пропонується здійснювати шляхом синтезу теоретичних

положень бухгалтерського обліку виконання бюджету та бухгалтерського обліку, які виступають його складниками, в контексті економічних, соціальних, правових запитів суспільства.

Вчена-обліковець Н.М. Малюга зазначає: «Курс на зміни соціально-економічного розвитку держави суттєво підвищує вимоги до наукових досліджень у сфері теорії бухгалтерського обліку. Недостатня розробленість наукових основ обліку, його теоретичної бази повинні привернути увагу молодих науковців, які в своїх дослідженнях будуть намагатися відійти від ремеслового характеру і забезпечити майбутню науку про бухгалтерський облік через визначення його ролі в управлінській і соціально-економічній діяльності» [3, с. 113]. На підтвердження її слів нагадаймо вислів одного з найвідоміших учених в галузі фізики ХІХ ст. Густава Роберта Кірхгофа: «немає нічого практичного за гарну теорію» [4].

Стрімкий розвиток світової науки у плані систематизації всіх даних висуває на передній план завдання організацію управління бухгалтерським обліком господарської діяльності як один із ключових елементів управління підприємствами. Основними структурними одиницями будь-якої системи є її складові елементи, механізми взаємодії та структура, а також безпосередні процеси, що відбуваються в цій системі. Елементи – це те, з чого безпосередньо складається структура суб'єкта господарювання (відділи, підструктурні підрозділи, філії). Механізм взаємодії – це визначення мети, цілей, предмета та методу досягнення поставлених цілей. Створення конкретизованої системи взаємодії всіх елементів управління бухгалтерським обліком та здійснення подальшого аудиту за діяльністю підприємств характеризує управління організацією у широкому розумінні, тобто коли аналізу підлягає механізм, структура і процеси бухгалтерського обліку як сукупність. Відповідно до цього, якщо розглядається лише певний елемент із цілісної системи – це характеризуватиме організацію у вузькому розумінні. Тому термін «управління бухгалтерським обліком» можна розглядати із двох підходів: «управління бухгалтерським обліком як цілісною системою» й «управління певними складовими елементами». Перше поняття буде значно ширше, ніж друге, та потребуватиме більш деталізованого вивчення.

Для того, щоб зрозуміти суть трактування, а саме «управління бухгалтерським обліком як цілісною системою», виділимо елементи, які воно в себе включає: предмет і метод бухгалтерського обліку, контроль та аналіз діяльності; організація технології облікового, контрольного й аналітичного процесів, а також праці людей, зайнятих обліком, контролем і аналізом; організаційне забезпечення функціонування обліку; організаційний складник підприємства; правові основи функціонування; передові методики впровадження бухгалтерського обліку на підприємстві.

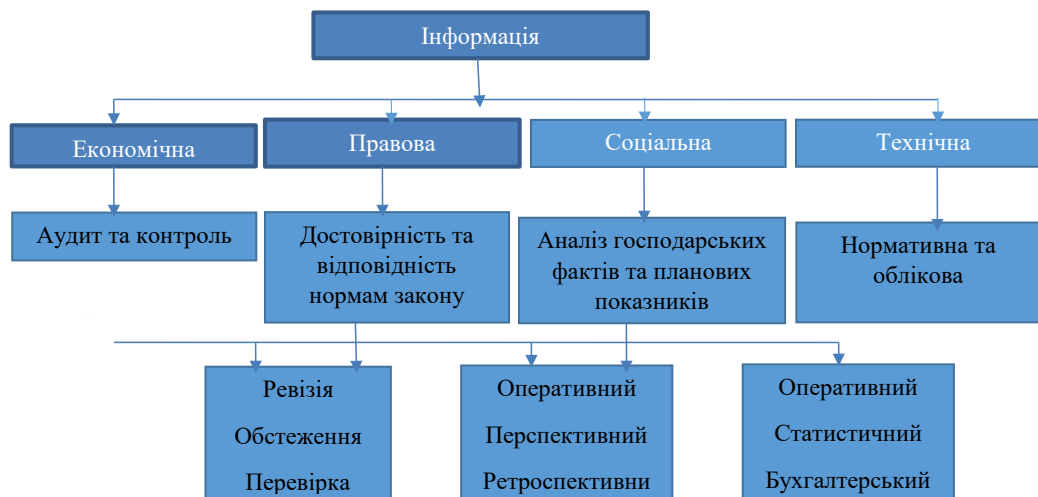

Рис. 1. Інформаційний складник в управлінні бухгалтерським обліком

Як відмічає професор С.А. Кузнецова, потреба системи управління в комплексному інформаційному забезпеченні поставила в актуальну площину необхідність перегляду організаційно-методологічних напрямів надання управлінської інформації в бухгалтерській звітності [5, с. 6]

Основою будь-якого управлінського процесу є одержання відповідної інформації для прийняття у подальшому відповідних рішень, а управління бухгалтерським обліком як системою вимагає надання досить широкого спектру різноманітної інформації. (рис. 1).

Певний вид обліку є не тільки самостійним родом діяльності, а й видом економічної інформації, що організаційно відокремлюється в управлінській системі як підсистема нижчого порядку. Організація управління бухгалтерського обліку – це розгляд системи, яка перебуває у процесі безперервних змін. Для того, щоб можна було розглянути систему управління бухгалтерським обліком, її необхідно спочатку уявити, потім здійснити описовий характер дій, розглянути на різних рівнях абстрагування: лінгвістичному, абстрактно-алгебраїчному, топологічному, логіко-математичному, теоретико-інформаційному, динамічному та евристичному.

Так, професор Г.Г. Кірейцев виокремлює серед функцій бухгалтерського обліку: науково-пізнавальну, соціальну, контрольну, інформаційну, регулюючу, правового захисту суб'єктів господарювання, прогностичну [6, с. 63]. Професор В.В. Сопко відносить до функцій бухгалтерського обліку інформаційну, контрольну, аналітичну та оцінювальну [7, с. 48]. Такої самої думки дотримується професор В.Г. Швець [8, с. 14].

Управління бухгалтерським обліком – це не просто набір функцій та технічних прийомів, а ціла сукупність облікових, контрольних та аналітичних процедур над даними для одержання необхідної інформації з метою прийняття конкретних рішень для подальшого функціонування підприємств. Ця сукупність характеризується термінами і чинниками. Перші визначають мету, об'єкт, методи; інші – взаємозв'язок між ними. Відповідно необхідно розглядати цю сукупність у

математичному аспекті. Основою математичного опису бухгалтерського обліку є балансовий метод управління господарством – двоїтий (подвійний) метод. Суть його полягає у відповідній сукупності потреб та ресурсів певної господарської системи: підприємства, об'єднання, організації, асоціації тощо; у взаємній координації дій різних господарюючих елементів; забезпеченні збалансованості в економіці та пропорційності щодо економічних законів. Теоретичну основу балансового методу становить пізнання та визначення найбільш загальних економічних законів, що забезпечують поширене відтворення (виробництво, обмін, розподіл, споживання) суспільного продукту.

Управління бухгалтерським обліком в часі та просторі можливе лише за рахунок управління певними об'єктами, видами робіт та діяльністю людей. Можна виділити низку чинників, які формуватимуть суть предмета управління бухгалтерським обліком підприємства.

1. Техніко-технологічний чинник. Управління бухгалтерським обліком на підприємстві є проявом внутрішньої потреби як системи, яка під впливом поділу праці не може функціонувати без запровадження передових технік та технологій. Тому управління бухгалтерським обліком об'єднує у собі низку елементів, зокрема технологію облікового, контрольного й аналітичного процесів, зміст яких визначають методика і техніка збирання, зберігання, нагромадження, пошуку, передавання і переробки даних. Для управління бухгалтерським обліком слід також виділити елементи, які підлягатимуть управлінню. Оскільки основою будь-якої технології є виробнича операція, то основою облікового процесу становлять відповідні операції. Облікові операції – це елементарні або складні дії над даними або інформацією з метою одержання проміжних або кінцевих облікових показників. Операції, характерні для облікового процесу, поділяють на три види: механічні, переробні, творчі. До операцій першого типу належать: надходження документів, передавання їх, зберігання, реєстрація. Серед операцій другого типу виділяють групування, методи логічного одержання показника (проводка

Рис. 2. Характеристика бухгалтерського обліку в управлінні підприємством

бухгалтерська, розрахункові процедури контрольного або аналітичного характеру тощо). Операціями третього типу є складання підсумкових даних, пояснювальних записок, довідок (акти обстеження, складання висновків, пропозицій, рекомендацій тощо). На технічні операції облікового, контрольного й аналітичного процесів значно впливає технічний прогрес. Сукупність та послідовність операцій формують технологічні етапи, а етапи – технологію облікового процесу. Кожний технологічний процес як сукупність операцій являє собою систему та потребує упорядкування її у часі та просторі. У цьому аспекті облік можна розглядати як систему, що потребує організації. Звідси і впливає наступний складник – організаційний чинник.

2. Організаційний чинник. Управління бухгалтерським обліком – скоординована діяльність певного кола працівників та керівництва підприємством. Кожна колективна робота – це сукупність робіт різних виконавців, яка загалом буде системою, що підлягає впорядкуванню у часі та просторі. Відповідно, управління бухгалтерським обліком в аспекті організаційного чинника передбачає формування системи бухгалтерського обліку під впливом розподілу праці таким чином, щоб розмежувати структурні елементи системи на окремі, якісно своєрідні та самостійні.

3. Виробничий чинник. Так, управління суб'єктом господарювання передбачає облік, контроль, аналіз основних засобів, матеріалів, оплати праці, витрат виробництва, калькулювання собівартості продукції, витрат обігу та інше. Усі ці операції виконують різні структурні підрозділи (відділи, сектори), які підля-

гають системі управління бухгалтерським обліком. Проте слід зазначити і той факт, що кожен із наведених елементів незалежно є предметно-замкненим самостійним структурним елементом системи, що підлягає управлінню.

Враховуючи появу стратегічної управлінської парадигми, окремі вчені (М.В. Болдуєв [9, с. 123], С.Ф. Голов [10, с. 375], Г.Є. Крохичева, Н. Тарасьянц [11, с. 5], О.П. Кундря-Висоцька [12, с. 138], І.Й. Яремко [13, с. 249]) наголошують на необхідності виділення й обґрунтування стратегічної парадигми бухгалтерського обліку, яка дозволить обґрунтувати теоретико-методологічні підвалини стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку як елемента системи стратегічного управління.

На основі наведених чинників та інформаційного складника управління бухгалтерським обліком як системою матиме такий поділ за топологічною ознакою: кошти, матеріали, основні засоби, розрахунки, виробництво, готова продукція, її реалізація, витрати на виробництво, калькулювання собівартості продукції, позики банків, власні кошти тощо. Цей поділ дасть змогу чітко визначити відповідні завдання кожного елемента системи (відділу, сектору) та передбачити організаційні моделі побудови суб'єкта господарювання.

Для кожного елемента окремо та для бухгалтерського обліку загалом характерним є те, що вони мають кібернетичну побудову: вхід, процес, вихід. Тому кожен структурну одиницю системи, визначену за допомогою топологічного поділу, слід розглядати теж як систему, незалежно від розміру. Такий підхід

забезпечить правильне формування й організацію загальної системи, вирішення поставлених перед нею завдань, розроблення алгоритмів під час автоматизації.

Таким чином, предметом управління бухгалтерським обліком є: обліковий процес на підприємстві; праця працівників, зайнятих обліком; матеріально-технічне забезпечення. Що стосується об'єкта управління бухгалтерським обліком – це предмет (явище або процес), на який спрямована організаційна діяльність суб'єкта. Таким чином, об'єктами управління бухгалтерським обліком можуть бути: технологія облікового процесу, праця робітників, процес розвитку та удосконалення обліку, організаційне, технічне, інформаційне та інші види забезпечення обліку.

У будь-якому технологічному процесі предмети праці перетворюються у готовий продукт. Предметами праці в управлінні бухгалтерським обліком є інформація (первинна або проміжна), яка підлягає переробці та подальшому представлені кінцевим результатом. Відповідно, початкова інформація у системі управління бухгалтерським обліком подається у вигляді первинних документів або електронних носіїв даних. Тому, на нашу думку, управління бухгалтерським обліком можна умовно розділити на такі етапи.

Перший етап – створення системи управління бухгалтерським обліком. Передбачає розроблення чіткої структури, ключових елементів та розроблення відповідних функціональних зв'язків між відповідними складовими.

Другий етап – вхід у систему. Можна виділити первинне спостереження, що складається зі сприйняття, вимірювання, реєстрації конкретного господарського факту на певному носії інформації. У цей час відбувається формування доказів для здійснення бухгалтерських записів у майбутньому. Цей етап можна охарактеризувати як первинний облік.

Третій етап – процес створення бази даних, що передбачає операції, наприклад у бухгалтерському обліку, з реєстрації господарських фактів у системі рахунків на відповідних технічних носіях облікової інформації – облікових реєстрах (книгах, картках, журналах, машинограмах тощо), підсумування даних, розподілу та перерозподілу їх, складання різних розрахункових таблиць. Тобто це поточний облік.

Четвертий етап – вихід із системи. За сукупністю операцій він являє собою складання різних зведених

даних облікового характеру. Тобто узагальнюючий або підсумковий етап.

Для кращого представлення складемо технологічну структуру управління бухгалтерським обліком (рис. 3).

Слід зазначити також те, що в процесі управління бухгалтерським обліком можна застосовувати різні способи управління: ручне управління бухгалтерським обліком – коли керівництво безпосередньо контролює процес управління бухгалтерією, намагаючись уникнути в подальшому помилок. Цей спосіб найбільш затратний за часом та має низку недоліків: людський фактор помилок, неможливість своєчасної обробки значного масиву даних інформації, викривлення певних даних; механізований – передбачає використання технічних засобів, зокрема різних типів механічних і перфораційних машин. Має також низку недоліків: затратність часу, неможливість швидкого коригування даних; автоматизований – це електронні обчислювальні машини та автоматичний спосіб, що передбачає застосування заздалегідь заготовленого пакету програм.

Висновки. З появою нових систем управління суб'єктами господарювання основний акцент наукових досліджень у сфері бухгалтерського обліку повинен бути спрямований на розроблення системи управління бухгалтерським обліком. Оскільки облікова інформація в умовах трансформаційних змін повинна стати основою для здійснення процесів довгострокового прогнозування, стратегічного планування та виступати важливим засобом прийняття стратегічних управлінських рішень. Тому управління бухгалтерським обліком потрібно розглядати як систему – цілісне явище, яке передбачає врахування усіх внутрішніх зв'язків і відносин системи, усіх чинників, які впливають на функціонування цієї системи. Складність в управлінні бухгалтерським обліком пов'язана з наявністю великої кількості варіантів узгодження можливостей людей, техніки, природних умов та інших складників організаційного процесу. Тому за системного підходу слід виділяти структуру зв'язків між елементами системи, між певною системою і суміжними системами, які взаємодіють із нею. На підставі зазначених елементів та чинників методом управління бухгалтерським обліком буде сукупність методичних і технічних прийомів, які забезпечуватимуть раціональне функціонування їх у системі управління суб'єктів господарювання.

Рис. 3. Технологічна структура управління бухгалтерським обліком

Бібліографічний список:

1. Кохановский В.П., Золотухина Е.В., Лешкевич Т.Г., Фатхи Т.Б. Философия для аспирантов.: Учебное пособие. Изд. 2-е : Ростов н/Д: «Феникс», 2003. 448 с.
2. Свірко С.В. Проблеми ідентифікації змістовного наповнення відправних положень бухгалтерського обліку в дисертаційних роботах вчених України. Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць. 2009. Вип. 12. С. 289–297.
3. Малуґа Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку : монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 541 с.
4. Эйдораф. Нет ничего практичнее хорошей теории. URL: <http://eidograph.livejournal.com/90155.html>. (дата звернення: 20.01.2020).
5. Кузнецова С.А. Бухгалтерський облік в системі формування управлінської інформації: методологія та практика: монографія. Мелітополь: Таврійській державний агротехнологічний університет, 2007. 297 с.
6. Жиглей І.В. Становлення та розвиток бухгалтерського обліку як значимої для суспільства науки: аналіз англійської періодичної літератури URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/66182/61793.pdf>. (дата звернення: 15.01.2020).
7. Кирейцев Г.Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета. «Научные исследования в сфере бухгалтерского учета, контроля и анализа: теоретико-практическое значение и направления дальнейшего развития»: 6-я Международная научная конференция. Житомир: ЖГТУ, 2007. 68 с.
8. Жиглей І.В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку та контролю як шлях до розв'язання проблем соціального розвитку URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2767/1/57.pdf>. (дата звернення: 15.01.2020).
9. Болдуєв М.В. Концептуальні підходи формування стратегічної бухгалтерії. Вісник Запорізького національного університету. 2010. №3 (7). С. 122–128.
10. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
11. Крохичева Г.Е. Учет и анализ ситуаций во фракталах времени и пространства. Интернет журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ». 2012. № 4. С. 1–6.
12. Кундря-Висоцька О. П. Змістовні характеристики стратегічної парадигми обліку. Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2010. № 3(53). С. 137-139.
13. Яремко І.Й. Концепції і парадигми бухгалтерського обліку як система наукових основ теорії. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2010. № 691. С. 246–252.
14. Barczy J., Szentirmai M.G., Zeman Z. The information-connection between the strategic management-accounting and the company valuation URL: <http://ssrn.com/abstract=1928034> (дата звернення: 26.12.2019).

References:

1. Kohanovsky V.P., Zolotukhina E.V., Leshkevich T.G., Fathi T. B. (2003) Fylosofyja dlja aspyrantov [Philosophy for postgraduate students]. Textbook. Rostov N / A: Phoenix. 448 p.
2. Svirko S.V. (2009) Problemy identyfikacii zmistovnogho napovnenija vidpravnykh polozhenj bukhghaltersjkogho obliku v dysertacijnykh robotakh vchenykh Ukrajinu [Problems of identification of meaningful filling of starting posi-

- tions of accounting in the dissertation works of scientists of Ukraine]. *Finance, accounting and audit. Collection of scientific works.* no. 12. Kyiv: KNEU, pp. 289–297.
3. Malyuga N.M. (2005) Bukhghaltersjkij oblik v Ukrajinu: teorija j metodologhija, perspektivy rozvytku [Accounting in Ukraine: theory and methodology, prospects for development]. Working paper. Zhytomyr: ZhSTU. 541 p.
4. Eidograph. Net nychegho praktychnee khoroshej teoryy [There is nothing more practical than a good theory]. Available at: <http://eidograph.livejournal.com/90155.html>. (accessed 20 January 2020).
5. Kuznetsova S.A. (2007) Bukhghaltersjkij oblik v systemi formuvannja upravlinskoj informacii [Accounting in the system of management information formation]. Working paper. Melitopol: Tavria State Agrotechnological University. 297 p.
6. Zhigley I.V. Stanovlennja ta rozvytok bukhghaltersjkogho obliku jak znachymoju dlja susplystva nauky: analiz anghlomovnoji periodychnoji literatury [Formation and development of accounting as significant for the society of science: analysis of english-language periodical literature]. Available at: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/66182/61793.pdf>. (accessed 15 January 2020).
7. G. Kireytssev. (2007) Ghlobalyzacyja ekonomyky y unyfykacyja metodology bukhghaltersjkogho ucheta [Globalization of economics and unification of accounting methodology]. *Scientific report at the 6th international scientific conference "Scientific research in accounting, control and analysis: theoretical and practical significance and directions of further development."* (Ukrainian, Zhytomyr, 2007), pp. 68.
8. Zhigley I.V. Udokonalennja metodologhiji bukhghaltersjkogho obliku ta kontrolju jak shljakh do rozv'jazannja problem socialnogho rozvytku [Improvement of accounting and control methodology as a way to solve problems of social development]. Available at: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2767/1/57.pdf>. (accessed 15 January 2020).
9. Balduev M.V. (2010) Konceptualjni pidkhody formuvannja strategichnoji bukhghalteriji [Conceptual approaches for strategic accounting formation]. *Bulletin of the Zaporizhzhya National University.* no. №3 (7). pp. 122–128.
10. Golov S.F. (2007) Bukhghaltersjkij oblik v Ukrajinu: analiz stanu ta perspektivy rozvytku [Accounting in Ukraine: analysis of the state and prospects of development]. Working paper. Kyiv: Center for educational literature. 522 p.
11. Krokicheva G.E. (2012) Uchet y analiz sytuacij vo fraktalakh vremeny y prostranstva [Accounting and analysis of situations in fractals of time and space]. *Internet magazine "NAUKOVEDENIE"*. no. № 4. pp. 1–6.
12. Kundrya-Vysotska O.P. (2010) Zmistovni kharakterystyky strategichnoji paradyghmy obliku [Substantive characteristics of the strategic accounting paradigm]. *Journal of ZhSTU. Economic sciences.* no. 3 (53). pp. 137–139.
13. Yaremko I.I. (2010) Konceptcii i paradyghmy bukhghaltersjkogho obliku jak systema naukovykh osnov teoriji [Concepts and paradigms of accounting as a system of scientific foundations of theory]. *Bulletin of the National university "Lviv Polytechnic". Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of development and development problems.* no. № 691. pp. 246–252.
14. Barczy J., Szentirmai M.G., Zeman Z. Informacijnyj zv'jazok mizh strategichnym menedzhmentom-bukhghalterijeju ta ocinkoju kompaniji [The information-connection between the strategic management-accounting and the company valuation]. Available at: <http://ssrn.com/abstract=1928034> (accessed 26 December 2020).